

România la răscruce. Opțiuni pentru viitor

Șerban Olah¹
*Departamentul de Sociologie și
Asistență Socială,
Universitatea din Oradea*

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2015 (iulie-decembrie)

URL stabil: <http://www.inovatiасociala.ro/articol/157/>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie 2009 va fi scris primul număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiасociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiасociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

---

¹ serbanolah2002@yahoo.com

România la răscruce. Opțiuni pentru viitor

Șerban Olah

Rezumat:

Lucrarea coordonată de Iulian Stănescu și Cătălin Zamfir își propune să analizeze o problemă foarte importantă a României contemporane, problema descentralizării. Este probabil o problemă cheie de care în mare măsură depinde viitorul socio-economic al țării noastre. Autorii exprimă puncte de vedere diferite cu privire la descentralizare și folosesc abordări diferite. Dacă pentru unii un stat puternic și centralizat pare soluția optimă, pentru alți autori, dimpotrivă descentralizarea ar fi cea mai bună direcție pentru România, însă se pare că descentralizarea a fost mai mult o chestiune de propagandă a unor partide politice și guverne naționale decât schimbarea reală și așteptată de mulți cetățeni.

Cuvinte cheie: Decentralizare, România, instituții, clasa politică, statul hipercentralizat

Abstract:

The book which was coordinated by Iulian Stănescu and Cătălin Zamfir has the main objective the analysis of decentralization, one of the key problems of contemporary Romania. It is a key problem and the future of the country depends to a large extent on its solution. The authors express different points of view regarding decentralization and use different approaches. For few of them a strong and centralized state seems to be the optimum solution but for others, decentralization would be the best alternative. Unfortunately decentralization was used more as a propaganda theme by political parties and different national governments of Romania than a real change expected by many citizens of our country.

Keywords: Decentralization, Romania, institutions, political class, hiper-centralized state

Stimate domnule primar, stimați colegi, onorată audiență,

În primul rând aș dori să mulțumesc autorilor pentru oportunitatea de a vorbi azi în fața dumneavoastră și a vă împărtăși primele mele opinii despre o lucrare despre care aș putea spune din capul locului că e în primul rând foarte complexă, abordează multe probleme esențiale ale societății românești și nu în ultimul rând este o lucrare necesară pentru a înțelege, cum ar spune celebrul pictor francez Paul Gauguin: de unde venim? cine suntem? încotro ne îndreptăm?

Lucrarea coordonată de domnii Iulian Stănescu și Cătălin Zamfir este împărțită în zece capitole și abordează aspecte precum: statul și perspectivele sale spre descentralizare, chestiuni demografice precum declinul și diferențierea demografică, inegalitatea economico-socială, dezvoltarea regională.

Titlul lucrării este cât se poate de actual, deși autorii nu puteau prevedea schimbările politice și mișcarea socială recentă care a pornit de la tragedia din 30 octombrie 2015 din clubul "Colectiv" din București. Toți am fost martori în ultimele zile la acest eveniment tragic urmat de mișcări sociale și demisii ale unor actori politici importanți. Suntem într-adevăr într-un moment de răscruce al istoriei, la 25 de ani de la începutul tranziției spre democrație și economia de piață, iar după cum toată lumea a observat pe canalele mass-media, românii s-au saturat de modul cum s-a derulat viața politică în țara noastră, de anumite deprinderi ale politicianilor, de corupție, de nepăsarea autorităților. De azi încolo eu cred ca politicianilor le va fi tot mai greu să aibă această atitudine de boieri aroganți, cărora li se permite orice, afișată de mulți dintre ei și trebuie să fie conștienți că au cariere limitate în timp și oricând își pot pierde funcțiile dacă abuzează de ele.

Românii, este cât se poate de clar, își doresc o clasă politică eficientă, responsabilă aflată în slujba cetățeanului și nu una lacomă, orientată doar spre înavușire, care sacrifică interesul general pentru interesul personal.

Aș dori să remarc faptul că în ceea ce privește chestiunea statului, a regionalizării și descentralizării, pe care o apreciez a fi problema esențială abordată în lucrare există o diversitate de puncte de vedere ale autorilor. Această problemă este abordată din zone diferite: sociologie, economie, științe juridice, autorii având puncte oarecum diferite de apreciere influențate probabil și de opțiunile lor ideologice, fie de centru dreapta, fie de centru stânga și nu în ultimul rând de experiența personală. Unii dintre ei, din câte am înțeles au avut o experiență bogată în zona administrației publice.

Lucrarea începe magistral cu un capitol care oferă o evaluare globală a procesului de profunde schimbări de după 1989, academicianul Cătălin Zamfir, directorul Institutului de Cercetări pentru Calitatea Vieții, elaborând o teorie foarte interesantă asupra statului tranziției ca stat neo-feudal. La bază este ipoteza că statul român are un profil distinct determinat de modelul occidental de stat, la care se adaugă funcțiile specifice ale statului în procesul tranziției și efectele sociale ale exercitării acestor funcții. Interesantă remarca domnului Zamfir, citez: " Rezultatul de până acum al tranziției este o societate capitalistă subdezvoltată, departe de a deveni o țară prosperă de tip occidental. Riscul este să fim o societate de lumea a treia, la marginea Europei"(Zamfir, pagina 11).

Citind primul capitol ne aflăm ca în fața unui diagnostic sever. România, consideră 86% din cei care răspund într-un sondaj din 2010, se află pe o direcție greșită, procentul celor care cred că este condusă prost și foarte prost urcă constant din 1990 în 2010 de la 19% la 80%. 65% din populație se află în sărăcie sau la limita sărăciei și 52% apreciază că în 2020 condițiile de viață vor fi mai proaste. Creșterea în 25 de ani a veniturilor salariale cu 22% este derizorie, apreciază autorii, iar dacă în 1990 cel puțin 4-5 state europene erau mai sărace decât România, în 2010 România nu era doar cea mai săracă țară din Uniunea Europeană, dar și la distanță apreciabilă de toate celelalte țări. România se plasează mult sub mediana salariului minim în Uniunea Europeană(la 28% de aceasta, Portugalia având 565 de Euro, iar România 157 Euro, această valoare fiind puțin mai redusă chiar și decât a vecinei noastre din sud Bulgaria.

Iată ce au reușit guvernele României indiferent de culoarea lor politică. Au reușit să ne aducă pe ultimul loc în Uniunea Europeană. Este ca și cum echipa națională ar schimba mulți antrenori și indiferent de filosofia lor și de metodele lor de antrenament echipa noastră ar fi învinsă de toate celelalte. Cam asta suntem ca societate și economie în momentul de față.

Capitolele doi și trei mă duc cu gândul la lucrarea celebrului politolog american de la Harvard University, Robert Putnam, Cum funcționează democrația? Putnam a cercetat procesul de descentralizare din Italia pentru perioada 1970-1990 concluzionând că acesta a fost un proiect politic

care a condus la efecte pozitive atât pentru regiunile din nord, dar chiar și pentru cele din sud precum Sicilia. El observă o asociere între performanțele instituționale și modernitatea socio-economică precum și tradițiile civice.

Iulian Stănescu, pornind de la o serie de date statistice naționale privind procesul de descentralizare și disparitățile teritoriale concluzionează că, citez " prin etapele succesive de descentralizare a apărut și s-a adâncit un dezechilibru instituțional: autoritățile centrale concentrează răspunderea pentru colectarea veniturilor publice, în timp ce autoritățile publice locale dețin un cuvânt tot mai important în privința deciziilor asupra cheltuielilor publice suportate din respectivele venituri... Dacă regiunile și alte autorități locale vor fi principalul furnizor de servicii publice către populație, administrând cea mai mare parte a bugetului general centralizat care nu intră la partea de asigurări sociale și având o relație instituțională directă pe linia fondurilor europene se poate ridica întrebarea, ce sens mai are statul român?" (Stănescu, p.74).

Un punct de vedere oarecum diferit, venind dinspre abordarea juridică ne oferă Cristian Anghel în capitolul trei. Anghel apreciază, citez "Analiza comparativă a etapelor descentralizării pune în evidență realizările legislative ale perioadei 1996-2000 față de toate celelalte perioade în care așa zisele măsuri în procesul descentralizării au rămas la nivel declarativ, fiind în general numai elemente de propagandă electorală fără nici o finalitate concretă ca efect asupra colectivităților locale...Pe fondul unui dialog aproape inexistent și al unei lipse de încredere reciprocă au existat permanent dispute între ministere ceea ce a condus la ignorarea completă a ciclului politicilor publice, deciziile adoptate în procesul descentralizării fiind luate la nivel declarativ, de cele mai multe ori la presiunile internaționale, fără o pregătire politică și tehnică judicioasă și fără a ține seama de opiniile autorităților locale sau de recomandările societății civile. În România politica națională este aceea de subminare a capacității administrative a autorităților administrației publice locale "(Anghel, p.122).

Ca analist politic și ca cetățean împărtășesc punctul de vedere exprimat de domnul Cristian Anghel și așa pune întrebarea care sunt rezultatele obținute de statul hipercentralizat din România? Pentru anul 2015 se raportează -9km de autostradă. Performanță unică în Europa. Din cauza lipsei autostrăzilor pierdem mult prea mulți oameni în accidente rutiere, pierdem la nivelul turismului, pierdem la nivel economic în general.

Datoria publică a crescut de la zero în 1989 la aproximativ 30% din PIB. Autoritățile se dovedesc incapabile să asigure securitatea cetățeanului(dovada reacția lor anul trecut când avionul care transporta medici spre Oradea s-a prăbușit în munții Apuseni, iar un pasager și pilotul au murit nu atât din cauza accidentului, ci din cauza reacției foarte slabe și întârziate a autorităților). Tragedia din clubul " Colectiv" unde și-au pierdut viața 32 de tineri. Nepăsarea autorităților, ineficiența lor și corupția a făcut posibile aceste victime.

La capitolul educație și sănătate stăm de asemenea foarte prost. La starea sănătății suntem undeva în coada clasamentului, mai prost decât noi fiind doar Lituania. Universitățile românești se situează pe locuri foarte slabe în Europa și în lume. De pildă în clasamentul Higher Education World Ranking(ca să facem comparația cu țara vecină, Ungaria), cu excepția Universității Babeș Bolyai, toate universitățile din România sunt depășite chiar și de universități regionale precum Pecs sau Debrecen. Oricum între Cluj și Debrecen, diferențele sunt minore.

Oare statul hipercentralizat nu are nici o vină în toate aceste contra-performanțe?

Personal consider că statul centralizat trebuie să devină un stat minimal. În atribuțiunile sale ar trebui să fie doar o parte din instituțiile privind securitatea națională și apărarea. Iar autoritățile publice locale ar trebui să gestioneze restul problemelor publice. E foarte posibil ca în prima fază să

existe o creștere a disparităților. Dar în timp o reformă reală va avea beneficii pentru toate regiunile României. Până în prezent s-au direcționat discreționar fonduri spre anumite zone pe baza unor criterii strict politice. Aceasta este o parte a explicației de ce Bihorul se poziționează ca performanțe socio-economice imediat în spatele unor zone precum București-Ilfov, Cluj, Constanța, Sibiu sau Timișoara. În ultimii 25 de ani cred că doar odată culoarea politică a administrației locale a coincis cu cea de la guvern. În ciuda acestui fapt, mai puțin Bihorul, dar în special Oradea s-a dezvoltat impresionant mai ales în ultimii ani când a gestionat foarte bine proiectele europene.

Eu aș dori să mulțumesc în final autorilor pentru oportunitatea de a-mi exprima gândurile și consider că lucrarea dâșilor merită citită cu atenție, se pot învăța multe lucruri importante și interesante după o analiză profundă a ideilor exprimate și le urez succes în continuare!

Referință:

România la răscruce: opțiuni pentru viitor, Iulian Stănescu, Cătălin Zamfir (ed.), Pro Universitaria, 2015, 282 pagini